

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Черначук Анна Дмитрівна

студентка III курсу

Навчально-наукового інституту права

Національного університету водного господарства

та природокористування

м. Рівне, Україна

Суспільно-політичні процеси розвитку сучасного українського соціуму характеризуються істотним зростанням ролі та значення засад диференціації та децентралізації, що знаходить власне відображення й у подальшій еволюції інституту місцевого самоврядування. Зважаючи на проголошений нашою державою стратегічний курс на європейську інтеграцію, необхідно дослідити основні аспекти співпраці органів місцевого самоврядування із суб'єктами міжнародних відносин.

На міжнародній арені безперервно відбуваються глобальні зміни, що зачіпають різні аспекти не тільки суспільного життя будь-якої держави, а й взаємовідносини між ними. Ці відносини визначаються як міжнародні [1]. Такі події всесвітньої історії, як боротьба за незалежність, поява суверенних держав та їхніх альянсів, революції, локальні та світові війни, сформували на початку ХХІ століття систему самостійних держав, що вступають між собою в міжнародні відносини (МВ). За даними ООН, сьогодні у світі існує близько 200 країн і щороку цифра зростає, це є закономірним процесом [2, с. 157].

На межі ХХ і ХХІ століть характер МВ формується під впливом таких об'єктивних причин, як: розвиток НТП і технологій, інтенсифікація обміну інформаційними ресурсами, створення інфраструктур, що охоплюють великі території; розвиток світового ринку і міжнародний поділ праці; розвиток військової галузі, що поставило всі держави незалежно від рівня їх соціально-економічного розвитку перед реальною загрозою знищення; інтенсивна взаємодія людини з навколишнім природним середовищем та активне ведення господарської діяльності [3, с. 87].

Головними суб'єктами МВ є держави, які при взаємодії об'єднуються у всесвітні та регіональні міжнародні об'єднання, організації [4, с. 536]. Вони підтримують дипломатичні відносини і мають дипломатичні представництва в різних країнах світу; підписують міжнародні договори; дотримуються міжнародних принципів і норм; є учасниками міжнародних

політичних, економічних і культурно-гуманітарних світових і регіональних організацій.

Вплив на МВ з боку різних держав завжди був і залишається нерівномірним. Це пов'язано з їхнім економічним потенціалом, людськими та природними ресурсами, рівнем розвитку сучасних технологій, наявністю військового потенціалу, зокрема ядерного. Підйом чи спад світової економіки, ситуація в паливно-енергетичній, продовольчій сферах, наявність сировини, ступінь залучення держави в міжнародні економічні відносини, залежність від імпорту чи експорту, зовнішніх кредитів чи позик – усі ці чинники також впливають на характер МВ. Серед країн, які домінують у МВ, безумовно, вирізняються країни «Великої Вісімки», або G-8, і країни «Великої Двадцятки», або G-20.

Серед суб'єктів МВ також виділяють:

- міждержавні об'єднання, а саме: військово-політичні, економічні коаліції, союзи, інтеграційні організації. Передумовою створення таких об'єднань стають спільні інтереси та цілі держави-учасниці, прагнення використати об'єднану, спільну силу для досягнення власних цілей. У них, як правило, виокремлюється держава-лідер;

- всесвітні політичні урядові та неурядові організації, міждержавні регіональні об'єднання, партії, транснаціональні корпорації (далі – ТНК), туристичні, релігійні організації та інші [6, с. 136]. Найуніверсальнішою та найвпливовішою організацією є ООН, яка з моменту свого заснування в 1945 році зарекомендувала себе як чинник, що сприяє стабілізації МВ, врегулюванню конфліктів, послабленню конфронтації між державами [1]. У формуванні МВ також можуть брати участь різні міжнародні конгреси, конференції, наприклад загальновідомий Міжнародний Економічний форум у швейцарському Давосі.

Сучасні теорії МВ не дають єдиної дефініції цієї складної категорії. Наприклад, українська дипломатична енциклопедія розглядає три макроконцепції МВ:

- політологічна – визнає державу як єдиного міжнародного суб'єкта і в структурі МО віддає перевагу міждержавним відносинам;

- соціологічна – визнає міжнародний характер певної трансакції залежно від характеру її об'єкта;

- системна – виходить із вторинності будь-якого міжнародного суб'єкта щодо системи МВ [7, с. 133].

Найпоширенішими критеріями диференціації МВ за атрибутивними ознаками є критерії: географічної локалізації (глобальні, регіональні, субрегіональні, локальні); часової локалізації (короткострокові, середньострокові, довгострокові); кількості суб'єктів, які взаємодіють (двосторонні, багатосторонні, універсальні); статусного співвідношення суб'єктів (симетричні, асиметричні); сфери, що виступає об'єктом взаємин

(економічні, наукові, культурні, військові тощо); характеру взаємодії інтересів суб'єктів; характеру взаємодії між суб'єктами, а також їх інтересів, що є об'єктами міжнародних трансакцій [3, с. 200].

Багато дослідників зазначають, що суб'єкти МВ, а саме держави, групи держав, всесвітні політичні урядові та неурядові організації, об'єднання, партії, ТНК, туристичні, релігійні організації, можуть взаємодіяти у вигляді таких форм:

- суперництво передбачає мирний характер боротьби між державами за вигідну реалізацію свого національного інтересу, починаючи від поширення своїх капіталів і технологій до розміщення військових баз. Воно має місце серед країн, які перебувають у відносинах як стратегічного партнерства, так і у відносинах конфронтації;

- конфлікти на міжнародному рівні виникають, коли не вдається врегулювати несумісні інтереси двох держав або їхніх груп. Виражаються в денонсації договорів, розриві дипломатичних відносин, економічній блокаді, провокуванні внутрішньої дестабілізації через інформаційні диверсії, терористичні акти, військові перевороти, громадянську та світову війни;

- співпраця здійснюється шляхом участі в різних міжнародних організаційних структурах на двосторонній і широкомасштабній договірній основі про дружбу і співробітництво.

Цей напрям можна вважати найперспективнішим, таким, що адекватно відповідає геостратегічним інтересам суб'єктів МВ, і має назву стратегічне партнерство. Стратегічне партнерство передбачає наймасштабніший і взаємовигідний спосіб взаємодії в різних сферах суспільного життя [6, с. 45].

Процес співробітництва завжди передбачає наявність партнерів та їхню взаємодію, а якщо воно міжнародне, то його учасниками будуть партнери з різних країн.

Український фахівець з питань міжнародного права Д. Скринька вважає, що «співробітництво між державами» – це один з основних принципів міжнародного права, закріпленого Статутом ООН. Цей принцип зобов'язує держави: співробітничати відповідно до цілей і принципів ООН; робити свій внесок у співробітництво на умовах рівності; сприяти взаєморозумінню, довірі, дружнім і добросусідським відносинам в умовах миру, безпеки та справедливості; покращувати добробут народів; знайомити інші держави з власними досягненнями в економіці, науці, техніці, культурі; робити свої здобутки в цих сферах надбанням інших; зменшувати розбіжності в економічному розвитку. Співпраця держав має бути рівноправною, справедливою, без тиску і втручання у внутрішні справи. Вигода від співробітництва має бути не тільки взаємною, а й для блага інших держав світового співтовариства [7, с. 89].

Інші ж дослідники розглядають поняття «міжнародні зв'язки» (далі – МЗ) як певний напрям і рівень розвитку МВ, що характеризується

постійною координацією розвитку міжнародних зв'язків у різних галузях його учасниками. Об'єктивна необхідність переходу до МЗ зумовлюється глобальними проблемами, пов'язаними з розв'язанням питань колективної безпеки, скорочення озброєння та боротьби з тероризмом; співробітництва в галузях економіки, енергетичної безпеки, науки, техніки, технологій, екології; взаємодії в культурній, гуманітарній, освітній та науковій сферах; у сфері контактів між людьми та дотримання державами основних прав і свобод громадян; упровадження демократичних перетворень [4, с. 635].

С. Каташинський зазначає, що «суб'єктами міжнародних зв'язків» можуть виступати поряд із державами, урядами, що утворюють його договірно-правову основу, окремі юридичні (органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування (ОМС), об'єднання громадян, підприємства, організації, тощо) і навіть фізичні особи. Вони здійснюють зв'язки в рамках міжнародного співробітництва, наповнюючи його конкретним змістом [5, с. 200].

Підсумовуючи вищевикладене, пропонуємо власне визначення поняття «міжнародне співробітництво»: це спільна діяльність вітчизняних інституцій з іноземними партнерами, що здійснюється на двосторонній або багатосторонній договірній основі, спрямована на розв'язання пріоритетних питань та не суперечать засадам внутрішньої і зовнішньої політики. Україна як суверенна держава є членом багатьох міжнародних організацій і виконує взяті зобов'язання у різних сферах життєдіяльності держави й суспільства.

Література:

1. Веб-сайт ООН. URL: <http://www.un.org/> (дата звернення: 17.12.2022).
2. Волошин Ю.О., Папаякі С.В. Органи місцевого самоврядування в умовах європейської міждержавної інтеграції та муніципальної реформи. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Право. 2014. Вип. 7. С. 157-165.
3. Гелей С.Д., Рутар С. М. Політологія: навч. посіб. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2007. 309 с.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
5. Каташинський Є. О. Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування. Збірник тез доповідей студентів, аспірантів та здобувачів – учасників 73-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, 25 квітня 2017 р., м. Одеса. Секція економічних і правових наук / ОНУ ім. І.І. Мечникова, ЕПФ; відп. ред. А.В. Смітюх. Одеса: Фенікс, 2017. С. 200-203.

6. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.

7. Муніципальне право України: підручник / за ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 352 с.

8. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. посіб. 3-тє вид. стереотипне. Львів: «Новий Світ 2000», 2006. 324 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-81>

ВОДНІ ОБ'ЄКТИ ЯК ОБ'ЄКТ ВІДНОВЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНОГО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВІД ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Чудненко Володимир Олександрович

аспірант

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Води – вся вода, що знаходиться в водних об'єктах, тобто в навколишньому середовищі. Відповідно до статті 95 Водного кодексу України всі води (водні об'єкти) підлягають охороні від забруднення, засмічення, вичерпання та інших дій, які можуть погіршити умови водопостачання, завдавати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості земель та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод. Зокрема, згідно статті 98 Водного кодексу України забороняється введення в дію: нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, комунальних та інших об'єктів, не забезпечених пристроями й очисними спорудами необхідної потужності, що запобігають забрудненню і засміченню вод або їх шкідливій дії, та необхідною вимірювальною апаратурою, що здійснює облік об'ємів забору і скидання води; зрошувальних і обводнювальних систем, водосховищ і каналів – до проведення передбачених проєктами заходів, що запобігають затопленню, підтопленню, заболоченню, засоленню земель і ерозії ґрунтів, а також забрудненню поверхневих і підземних вод скиданням із зрошувальних систем; осушувальних систем – до повної готовності водоприймачів та інших споруд відповідно до затверджених проєктів; водозабірних споруд –